

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT

Social, Economic, Technological, Scientific and Popular Science Journal

2026-YIL / SENTABR /
9-SON, II-QISM

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, sentabr.
II-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golischeva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukariyeva Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI BAHOLASH VA MUAMMOLI KREDITLARNI BARVAQT ANIQLASHNING SUN'YI INTELLEKTGA ASOSLANGAN MENEJMENT MODELINI TAKOMILLASHTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	14
Alovuddin Jamolov	
YASHIL TRANSPORT: BARQAROR RIVOJLANISH UCHUN IMKONIYAT VA ISTIQBOLLAR.....	19
Quliyev Begimqul Melikovich	
SAMARQAND VILOYATIDA MAHALLIY BUDJETLARDAN FOYDALANISH ISTIQBOLLARI	25
Uzakova Kamola Bexzodovna	
O'ZBEKISTONDA EKOTURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI VA ISTIQBOLLARI	31
Xolmurodova Moxichehra Dilmurodovna	
THE IMPACT OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT ON ECONOMIC GROWTH IN UZBEKISTAN: EVIDENCE FROM AN ARDL BOUNDS TESTING APPROACH (2000–2024)	36
Ortikov Olloberdi Muzaffar o'g'li	
Rajabova Malika	
O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISH MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH MEXANIZMLARI	44
Rustamova Dildora Jamshid qizi	
THIS STUDY EXAMINES BEIJING'S EXPERIENCE IN PROMOTING CROSS-BORDER E-COMMERCE IN TASHKENT FROM THE PERSPECTIVE OF REGIONAL COOPERATION	50
Wang Jiahao	
DORI VOSITALARIGA OID AXBOROTLARNI BUXGALTERIYA HISOBI VA HISOBOTLARIDA AKS ETTIRISH USLUBIYATINI TAKOMILLASHTIRISH	58
Yodgorov Xushvakt Mansurovich	
AGROSANOAT MAJMUINI MOLIVAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA JAMLANMA DARAJA VA KANALLARARO TAKRORLANISHNI O'LCHASH METODIKASI: «YASHIL» YO'NALISHLAR MISOLIDA	63
Xudaynazarov Bekzod Akramovich	
ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА АКТИВОВ И СТАБИЛЬНОСТИ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ	69
Баймуратова Зина Акилбековна	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSIYAVIY MUHITNI YANADA RIVOJLANTIRISH VA INFLYATSIYANING SALBIY OQIBATLARINI KAMAYTIRISH YO'NALISHLARI	75
Niyozov Asad Qosimovich	
YASHIRIN IQTISODIYOTNING NAZARIY EVOLYUTSIYASI VA UNI BAHOLASHNING ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLARI	80
Afenov Nursultan Nugmatillayevich	
ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND COMPETITIVE ADVANTAGE IN HIGHER EDUCATION: OPPORTUNITIES AND CHALLENGES.....	86
Boynazarova Iroda Mahmud qizi	
GREEN BONDS IN UZBEKISTAN: OPPORTUNITIES, INSTITUTIONAL DEVELOPMENT AND BARRIERS TO SUSTAINABLE FINANCE	92
Umarova Zulaykho Tursunovna	
YASHIL INVESTITSIYALARNI JALB QILISH ORQALI BARQAROR IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASH MEXANIZMLARI	97
Teshayev Zafarbek Zokirovich	

RAHBARLIK LAVOZIMLARIDA XOTIN-QIZLAR ULUSHI VA MAVJUD STROTEPLAR TAHLILI	103
Abduraxmonova Feruzabonu Abduraxmon qizi	
ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND COMPETITIVE ADVANTAGE IN HIGHER EDUCATION: OPPORTUNITIES AND CHALLENGES.....	109
Boynazarova Iroda Mahmud qizi	
KATTA HAJMLI IQTISODIY MA'LUMOTLAR (BIG DATA) SHAROITIDA EKONOMETRIK BAHOLASH USULLARINING NAZARIY TRANSFORMATSIYASI.....	115
Zarikeyeva Miyasar Maratovna	
EFFECTIVE MECHANISMS FOR MANAGING ORGANIZATIONAL ECONOMIC SUSTAINABILITY IN THE PROCESS OF JOB OPTIMIZATION.....	121
Odilov Jakhongir Akram ugli	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINI BANK KREDITLARI ORQALI MOLIVAVIY QO'LLAB-QUVVATLASH MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	128
Abdullayev Ahrorjon Akmaljon o'g'li	
ZARGARLIK XIZMATLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISHDA PERFORMANCE MARKETINGDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI.....	134
Azizova Roxila Baxodir qizi	
IQTISODIYOT NAZARIYASI: NAZARIY ASOSLARDAN AMALIYOTGACHA BO'LGAN IQTISODIY JARAYONLARNI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI	139
Xamdamov Amriddin Xamdam o'g'li	
УПРАВЛЕНИЕ И ПРИНЯТИЕ РЕШЕНИЙ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ.....	145
Taravat Abdul Salam	
ПОВЕДЕНЧЕСКИЙ ПОДХОД В ГОСУДАРСТВЕННОМ УПРАВЛЕНИИ РАЗВИТИЕМ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И КОНЦЕПТУАЛЬНАЯ МОДЕЛЬ	152
Икрамова Нодира Бурхон кизи	
STOCK MARKET DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN, 2023–2026: INSTITUTIONAL REFORM, PRIVATIZATION, AND EVIDENCE FROM PRIMARY EXCHANGE MICRODATA.....	159
Alekperova Dilshodakhon	
Toshkentov Kuvonchbek	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI MOLIVAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA TIJORAT BANKLARINING O'RNI.....	167
Bozorov Ilyos Isomiddinovich	
TIJORAT BANKLARINING KAPITAL BAZASINI MUSTAHKAMLASHDA ZAMONAVIY MOLIVAVIY INSTRUMENTLARDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	173
Abduraimova Fazilat Hikmatulla qizi	
TIJORAT BANKLARI MOLIVAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASHDA YANGI KONSEPTUAL VA USLUBIY YECHIMLAR: SIRKULYAR IQTISODIYOT TAJRIBASI.....	180
Otajanova Shahnoza Shuhratovna	
BANKLARDA RISKLARNI BOSHQARISH, DAROMAD VA NATIJADORLIKNI OSHIRISH	185
Jo'rayev Bekzod Bahodir o'g'li	
INKLYUZIV TA'LIM MUHITINI TA'MINLASHDA UMUMTA'LIM MAKTABLARI MENEJMENTINI HUDUDIY KLASSTERLASH ASOSIDA OPTIMALLASHTIRISH MODEL: TASHKILIY-BOSHQARUV MEKANIZMLARI VA SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI	192
Rajapova Guldona Usman qizi	
FERMER XO'JALIKLARIDA MOLIVAVIY NATIJALARNI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH: FOYDA SIFATI VA BARQARORLIGINI BAHOLASH YONDASHUVLARI	198
Rashidov Baxadir Yusupovich	
HUDUDLAR RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA INVESTITSIALARNING ROLI.....	203
Sapayeva Fazilat Norbayevna	

ERKIN IQTISODIY ZONALARDA EKO-SANOAT PARKLARINI TASHKIL ETISH VA EKOLOGIK TADBIRKORLIKNI BAHOLASH USULLARI	207
Turg'unova Tursunoy Maratovna	
TIJORAT BANKLARIDA JISMONIY SHAXSLARNI KREDITLASHNING TASHKILIY VA HUQUQIY ASOSLARI	212
Aminova Mehriniso Erkinjonovna	
BARQAROR RIVOJLANISH (ESG) PRINSIPLARINING KOMPANIYA BRENDI QIYMATI VA JOZIBADORLIGIGA TA'SIRI	217
Dilfuza Matisakova	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MOLIVAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH ORQALI MOLIVAVIY XIZMATLAR SAMARADORLIGINI OSHIRISH	224
Raximova Lolaxon Avazovna	
MEHNAT INTIZOMINING KORXONALAR FAOLIYATINING IQTISODIY SAMARADORLIGIGA TA'SIRI.....	228
Azizova Sayyora Xamidullayevna	
MINTAQA IQTISODIYOTI BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA TIBBIY TURIZM XIZMATLARINING EKONOMETRIK BAHOLANISHI.....	237
Yusupova Mexribon Uktamovna	
KICHIK SANOAT ZONALARIDA INVESTITSION FAOLLIKNI OSHIRISHNING RAQAMLI TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI SHAKLLANTIRISH.....	245
Jo'rayev Po'latjon Komiljon o'g'li	
MAKTABGACHA TA'LIM XIZMATLARI SOHASIDA KICHIK BIZNES RAQOBATBARDOSHLIGINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI.....	251
Madaminova Feruza Tursunboy qizi	
YASHIL INVESTITSIYALARNING MINTAQAVIY IQTISODIY RIVOJLANISHDAGI O'RNI VA AHAMIYATI.....	259
Raximova Shaxnoza Xamzayevna	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA TAYYOR MAHSULOTLAR EKSPORTINI RAG'BATLANTIRISHNING IQTISODIY ASOSLARI VA TA'MINOT YO'LLARI.....	263
Esanov Yusufjon Dilmurod o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT: MOHIYATI, XUSUSIYATLARI VA O'ZBEKISTONDAGI RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	267
Sultonov Shahzod Shavkat o'g'li	
O'ZBEKISTON BANLARINIGKING YASHIL BANK MAHSULOTLARI TASHKIL QILISH MEXANIZMLARI VA ULARNING BANK IQTISODIY SAMARADORLIGINI SALBIY TA'SIR QILMAGAN HOLATDA MAHSULOTLARINING MOLIVAVIY BARQARORLIK TA'MINLASH YO'LLARI.....	275
Nuriddinov Murodjon Nuriddin o'g'li	
JAHON IQTISODIYOTINING GLOBALLASHUVI SHAROITIDA MILLIY EKSPORT SALOHIYATINI RIVOJLANTIRISHNING MARKETING MEXANIZMLARI.....	281
Jumayeva Zamira Bustonovna	
MARKAZIY OSIYO UCHUN GEOSIYOSIY RISK (GPR) INDEKSINI ISHLAB CHIQISH	285
Qodirova Laylo Otabekovna	
BIRLASHGAN ARAB AMIRLIKLARI STARTAP EKOTIZIMINI BOSHQARISH MODELI VA O'ZBEKISTON UCHUN SABOQLAR.....	289
Elmurod Sodiqov Shomurod o'g'li	
INTEGRATSIYALASHGAN HISOBOTNI SHAKLLANTIRISHNING METODOLOGIK YONDASHUVLARI.....	295
Abduvaliyev Zafar Mahmudovich	
AVTOMOBIL BUTLOVCHI QISMLAR ISHLAB CHIQARISHDA MAHALLIYLASHTIRISH VA TA'MINOT TARMOG'INI DIVERSIFIKATSIYALASH SAMARADORLIGI.....	301
Asadov Elyorbek Kandiayrovich	

INFRATUZILMA TADBIRKORLIK FAOLIYATI UCHUN ZARUR OBYEKTAR, INSTITUTLAR, RESURSLAR VA XIZMATLAR MAJMU'I.....	307
Rustamov Sultonbek Bekzadovich	
TURISTIK XIZMATLAR SOHASIDA INVESTITSION JOZIBADORLIK PARADOKSLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH MEXANIZMLARI (XORAZM VILOYATI MISOLIDA).....	315
Ollanazarov Bekmurod Davlatmurotovich	
"YASHIL" SANOAT SIYOSATINI BAHOLASHNING XUSUSIYATLARI.....	323
Ismatulloeva Madinabonu Fozil qizi	
BUDJET TASHKILOTLARIDA BUDJET MABLAG'LARI HISOBI VA ULARDAN FOYDALANISH USTIDAN ICHKI AUDITNI TAKOMILLASHTIRISH.....	330
Murtozayeva Xusnora Erkin qizi	
KORXONANING BREND EKOTIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	335
Sa'dulloyev Habibullo Ibodullo o'g'li	
AGRAR VA SANOAT TARMOQLARIDA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH ORQALI YANGI ISH O'RINLARINI SHAKLLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	341
Bobojonov To'liqinbek Maxmud o'g'li	
O'ZBEKISTONDA SANOAT KORXONALARINING ENERGIYA TA'MINOTIDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINING O'RNI VA ISTIQBOLLARI.....	347
Jo'ramurodova Feruza Mardon qizi	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SANOAT KORXONALARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI OSHIRISH VA INVESTITSION STRATEGIYALARNI BOSHQARISH.....	353
Nazarova Nigora Yusufovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA OLIY TA'LIM MUASSASALARINING AKADEMIK FAOLIYATINI TRANSFORMATSIYA QILISHNING IQTISODIY-TASHKILY ASOSLARI.....	361
Raximbayev Musobek Komiljon o'g'li	
MAHALLIY BUDJET DAROMADLARINING SHAKLLANISH TENDENSIYALARI, HUDUDLARARO FISKAL TAFOVUTLAR VA HUDUDIY SOLIQ MA'MURIYATCHILIGI MUAMMOLARINING TIZIMLI TAHLILI.....	367
Azamjonov Ulug'bek Usmonjon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINI SOLIQQA TORTISH TIZIMINING EVOLYUTSION RIVOJLANISHI VA ZAMONAVIY XUSUSIYATLARI.....	377
Erxanov Muxammadjon Absayitovich	
OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARINI EKSPORTGA YO'NALTIRISHDA MARKETING STRATEGIYASINI ISHLAB CHIQISH.....	382
Ilhamova Zarnigor Po'latjon qizi	
MAMLAKATIMIZDA TRANSPORT INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH CHORA-TADBIRLARI.....	386
Qo'ziboev Umarbek Ulug'bekovich	
JUFT KORRELYATSIYA VA REGRESSIYA TAHLILI YORDAMIDA INVESTITSION FAOLIYAT SAMARADORLIGINI ANIQLASH.....	390
Muxtorova Shohida Negmat qizi	
TURISTIK INNOVASION LOYIHALARNI KRAUDFANDING ASOSIDA MOLIYALASHTIRISH MODELI.....	397
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
TIJORAT BANKLARIDA ICHKI AUDIT AMALLARINING NATIJADORLIGIGA TA'SIR ETUVCHI MUAMMOLAR.....	403
Yuldashev Xurshidbek Mamirjonovich	
MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA HISOBOTNI TUZISH VA TAQDIM ETISH HAMDA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	408
Xalilov Bahromjon Bahodirovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA BARQAROR IQTISODIY O'SISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	412
Masharipova Maksuda Becnazarovna	

COOPERATION BETWEEN CREATIVE INDUSTRIES AND TOURISM SERVICES IN BUILDING A NATION BRAND: FORMS, ASYMMETRIES, AND THE MISSING INTERFACE	419
Yusupova Mokhinur Farkhod qizi	
SUVEREN FONDLARDA ESG TAMOIYLLARINI BAHOLASH: MANDAT TURIGA ASOSLANGAN DIFFERENTIAL YONDASHUV	429
Jumaniyazov Inomjon Turayevich	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ТАРИФНОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ЭЛЕКТРОЭНЕРГЕТИКИ УЗБЕКИСТАНА НА ОСНОВЕ РАСПРЕДЕЛЕНИЯ ЗАТРАТ И ЦЕНОВЫХ СИГНАЛОВ	438
Аллаева Гульчехра Жалгасовна	
BOZOR SHAROITIDA KADRLAR TAYYORLASH TA'LIM TIZIMINI BOSHQARISH JARAYONINI RIVOJLANTIRILISHI	447
Temirova Shalola Erkinovna	

BOZOR SHAROITIDA KADRLAR TAYYORLASH TA'LIM TIZIMINI BOSHQARISH JARAYONINI RIVOJLANTIRILISHI

Temirova Shalola Erkinovna

Jizzax pedagogika universiteti tadqiqotchisi

Orsid: <https://orcid.org/0009-0007-0996-8340>

Shalolatemirova81@gmail.com

Annotasiya. Ushbu maqola raqobatbardosh kelajagimizni barpo etish uchun muhim ekanligini anglagan holda, raqobatbardoshlik talablariga javob beradigan mutaxassislarni shakllantirishning nazariy asoslariga bag'ishlangan bo'lib, bozor munosabatlari uchun xos bo'lgan samarali boshqarish mexanizmlaridan foydalanish, ta'lim tizimida iqtisodiyot sohasi uchun kadrlar tayyorlash, bilimlarni egallash asosida kadrlarga bo'lgan talabni shakllantirish masalalariga e'tibor qaratilgan.

Kalitli so'zlar: ta'lim tizimi, innovation rivojlanish, xodimlarni boshqarish, oliy ta'lim, sifat samaradorligi, malakali kadrlar, kadrlar sifati, samarali boshqarish.

Аннотация. Данная статья посвящена теоретическим основам формирования специалистов, отвечающих требованиям конкурентоспособности, осознающих важность построения нашего конкурентного будущего, обращено внимание на использования эффективных механизмов управления характерные для рыночных отношений в подготовке кадров для экономики в системе образования и формирование спроса на кадры на основе приобретения необходимых знаний.

Ключевые слова: система образования, инновационное развитие, управление персоналом, высшее образование, эффективность, качества, квалифицированный персонал, качество персонала, эффективный менеджмент.

Abstract. This article is devoted to the theoretical foundations of training specialists who meet the requirements of competitiveness, recognizing their importance for building our competitive future. Attention is paid to the issues of using effective management mechanisms specific to market relations, training personnel for the agricultural sector in the education system, and forming the demand for personnel based on the acquisition of agricultural knowledge.

Keywords: education system, innovative development, personnel management, higher education, efficiency, quality, qualified personnel, personnel quality, effective management.

KIRISH

O'zbekiston ilm-fan, intellektual salohiyat sohasida, zamonaviy kadrlar, yuksak texnologiyalar borasida dunyo miqyosida raqobatbardosh bo'lishi mumkin bo'lgan mamlakatlar qatoriga kiradi. Raqobatbardosh kelajagimizni barpo etish uchun muhim ekanligini anglagan holda, raqobatbardoshlik talablariga javob beradigan mutaxassislarni shakllantirish diqqat-e'tiborimiz markazida bo'lishi lozim. Shunday ekan, «raqobat», «raqobatbardoshlik» tushunchasi o'zi nima, «bitiruvchilar raqobatbardoshligi» va uning qator xususiyatlari hamda unga ta'sir etuvchi omillar xususidagi savollarga oydinlik kiritish, bitiruvchilarning mehnat bozoridagi raqobatbardoshligini ta'minlashning amaliy va strategik holatini tadqiq etish, bu borada chuqur ilmiy izlanishlarni olib borish maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz.

2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasida: «Davlat oliy ta'lim muassasalariga akademik va moliyaviy mustaqillik berish, shu jumladan ular tomonidan mehnatga haq to'lash, xodimlar soni, to'lov-kontrakt miqdori va ta'lim shaklini mustaqil belgilash amaliyotini yo'lga qo'yish»[1] masalalariga katta e'tibor berilgan.

Agrar ta'lim xizmatlari bozorining o'ziga xos xususiyatlari uning qanday ishlashi va rivojlanishi, jumladan, oliy ma'lumotli kadrlar tayyorlash borasidagi faoliyatining mustaqil ravishda tadqiq etilishini talab qiladi. Bu vazifalarni amalga oshirish nafaqat malakali, raqobatbardosh kadrlar tayyorlash bo'lib qolmasdan, balki keng doiradagi vazifalarni: barkamol avlodni tarbiyalash, mamlakatda barqaror ijtimoiy-siyosiy muhitni shakllantirish,

jamiyatni demokratlashtirish, iqtisodiyotni bozor tamoyillari negizida boshqaruvchi zamonaviy mutaxassislarni yetkazib berish hamda ta'lim xizmatlari bozorida marketing faoliyatini o'rganishni ko'zda tutadi. Ushbu jabhada mehnat va agrar ta'lim xizmatlari bozorini har tomonlama va chuqur o'rganish, bozor munosabatlari sharoitida ularning samarali o'zaro birgalikda faoliyat ko'rsatishi va istiqbolda – agrar sohada xo'jalik yuritishning bozor mexanizmlarini to'la miqyosda joriy etish bo'yicha tavsiyalar yaratilishida boshqaruvning o'рни va ahamiyati benihoyadir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Innovatsion rivojlanish sharoitida boshqarish tizimini rivojlantirish va takomillashtirish, iqtisodiyot tarmoqlari va sohalar uchun kadrlar tayyorlashning ilmiy-nazariy jihatlarini ko'plab xorijiy olimlardan, xususan, I. Ansoff [2] bozor iqtisodiyoti sharoitida xodimlarni boshqarish tizimi rivojlanishining ilmiy va nazariy asoslarini, malakali mutaxassislarni boshqarish tizimi nuqtai nazaridan uning o'ziga xos xususiyatlarini, Pol A. Samuelson, Vilyam D. Nordhaus [3], A. Maslou [4] iqtisodiyot tarmoqlari va sohalarini kadrlar bilan ta'minlashning boshqarish tizimini rivojlantirishga doir ilmiy-tadqiqot ishlarida yoritishga harakat qilganlar.

Qishloq xo'jaligi iqtisodiyotini zamonaviy talab va ehtiyojlarga muvofiq malakali kadrlar bilan ta'minlash va ularni ishga yo'naltirish jarayonlariga majmuaviy yondashish hamda uni optimal boshqarish va tartibga solishni takomillashtirishning ayrim masalalari Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi mamlakatlari iqtisodchi olimlari tomonidan, xususan, V. A. Bogdanovskiy [5], mehnat bozori talablari asosida qishloq xo'jaligi sohalar uchun malakali kadrlar bilan ta'minlashni boshqarish tizimida ta'lim muassasalari salohiyatini baholash V. D. Korotnev [6], soha xodimlarining kasbiy ta'lim tizimini rivojlantirish qonuniyatlari va tendensiyalarini tahlil qilish N. K. Dolgushkin [7], Ya. D. Lichak [8], G. N. Gujina [9] va boshqalar tomonidan o'rganilgan.

Qishloq xo'jaligining rivojlanishi bilan bog'liq masalalarning ayrimlari, xususan, qishloq xo'jaligi sohasi uchun malakali kadrlar tayyorlash, bitiruvchilarni ish bilan ta'minlash, oliy va o'rta maxsus ma'lumotli malakali kadrlar tayyorlash tizimi boshqaruvini samarali tashkil etish va takomillashtirish mamlakatimiz iqtisodchi olimlaridan A. O. Ochilov [10], R. Nurimbetov [11] va boshqalarning ilmiy ishlarida ham tadqiq etilgan. Ushbu olimlar asarlarida O'zbekiston iqtisodiyotini, shuningdek, qishloq xo'jaligi sohasini malakali kadrlar bilan ta'minlash muammolarining nazariy va amaliy masalalariga keng e'tibor qaratilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ta'lim tizimida qishloq xo'jaligi sohasi uchun kadrlar tayyorlash vazifalari jamiyatning iqtisodiy xizmatlar ko'rsatish talablariga asosan belgilanadi. Innovatsion rivojlanish sharoitida oliy ta'lim muassasalari bitiruvchilarining raqobatbardoshligini oshirish hamda kadrlar tayyorlashni boshqarishning ilmiy-nazariy jihatlarini takomillashtirish iqtisodiyotning barqaror o'sishini belgilovchi hal qiluvchi omildir. Bu esa ilmiy tadqiqotlar va prinsipial jihatdan yangi mahsulot turlarini yaratish bo'yicha ishlanmalar natijalaridan foydalanish bilan bog'liq mamlakat innovatsion muhitini shakllantirish hamda rivojlantirish, mahsulot ishlab chiqarishning yangi texnologiyalarini joriy etish va ularni bozorda sotishni ko'zda tutadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Malaka tushunchasini shakllantirishga xizmat qiluvchi institutlar qatoriga boshlang'ich hamda umumiy o'rta ta'lim muassasalari kiritilsa, kasbga yo'naltiruvchi ta'lim muassasalari qatoriga oliy ta'lim va o'rta maxsus ta'lim yo'nalishlarini kiritish lozim. Oliy ta'limdan keyingi ta'limga esa ilmiy salohiyatning eng yuqori pog'onasi hisoblangan malakali olimlarni tayyorlash hamda ta'limni mehnat bozori talablari bilan uyg'unlashtirishga xizmat qiluvchi kadrlar malakasini oshirish va qayta tayyorlash institutlarini kiritish nazarda tutilgan. Masalan, qishloq xo'jaligi sohasi uchun kadrlar tayyorlash yo'nalishidagi uzluksiz tijorat ta'limiga quyidagilar o'z ichiga olinishi tavsiya etiladi: kasbgacha o'qitish (qishloq xo'jaligi sohasi yo'nalishidagi ixtisoslashtirilgan maktablar), o'quvchilarni qishloq xo'jaligi sohasi bo'yicha kasbga yo'naltirish va ruhiy-pedagogik diagnostika markazlari yordamida kasb tanlashi; oliy ta'limga o'qishga kirish va o'qish shart-sharoitlariga moslashtirish maqsadida maxsus tayyorlash; OTMlarda qishloq xo'jaligi sohasi bo'yicha ta'limni ta'minlash (bakalavriat, magistratura), maslahatlar berish va kasbga yo'naltirish ishlarini samarali yo'lga qo'yish. Mamlakatimizda malakali kadrlarni tayyorlash jarayonida qishloq xo'jaligi sohasi uchun kadrlar tayyorlash maktablarining ilg'or tajribalari hamda ularning ilmiy salohiyatidan samarali foydalangan holda ta'limning boshqaruv tizimini takomillashtirish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Qishloq xo'jaligi sohasi dunyodagi eng yirik ish beruvchilardan biri bo'lib, u birinchi navbatda, professional malakaga ega bo'lgan malakali mutaxassislarning tegishli sohalaridagi tayyorgarligi masalalariga e'tiborni

qaratadi. O'zbekistonning bozor munosabatlariga o'tishi natijasida shu narsa ma'lum bo'ldiki, qishloq xo'jaligi sohasida yuqori malakali, ishning ko'zini biladigan, har tomonlama kamol topgan kadrlarsiz zamon talabiga javob beradigan sifat o'zgarishlarini tarmoqda amalga oshirish mumkin emas.

Qishloq xo'jaligi ta'limi tarkibiga quyidagilar kiradi: tanlangan mehnat turining ilmiy asoslari va texnologiyasi bilan chuqur tanishish; maxsus amaliy ko'nikma va qobiliyatlarga ega bo'lish; qishloq xo'jaligi sohasida ishlash uchun muhim bo'lgan shaxsning psixologik va axloqiy fazilatlarini shakllantirish. Bunday ta'lim deganda bitiruvchiga oliy va o'rta maxsus mutaxassis sifatida ishlashga imkon beradigan bilim, ko'nikma va qobiliyatlarni majmui tushuniladi.

Bugungi kunda O'zbekistonda qishloq xo'jaligi sohasida kadrlarni tayyorlash jarayonida ko'plab muammolar mavjud. Bu borada maktabgacha va maktab ta'limidan tortib oliy o'quv yurtidan keyingi kasbiy ta'limgacha bo'lgan davrda qishloq xo'jaligi sohalari uchun zarur bo'lgan mutaxassisliklar haqida yoshlar ongiga singdirish juda muhim masalalardan biridir va u jadvalda qayd etilgan (1-jadval).

1-Jadval

Qishloq xo'jaligi sohasida kadrlarni uzluksiz professional ta'lim tizimi tarkibidagi darajasining taqsimlanishi

Uzluksiz professional ta'lim tizimi darajasi	Jamiga nisbatan %da
Oliy ta'lim muassasigacha bo'lgan ta'lim	4,0 %
Oliy kasbiy ta'lim	86,2 %
Oliy o'quv yurtidan keyingi kasbiy ta'lim	3,0%
Qo'shimcha kasbiy ta'lim	6,8%
Jami	100

Albatta, qishloq xo'jaligi sohasi uchun maxsus kadrlar tayyorlash muammolariga davlat tomonidan e'tiborliroq munosabatda bo'lish zarur. Qishloq xo'jaligi mutaxassisliklari bo'yicha o'qitish ko'pincha faqat nazariy darajada amalga oshiriladi, garchi amaliyot bu kasbda hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lsada. Talabalarga amaliyot, o'qitish amaliyoti va treninglar orqali berilishi mumkin bo'lgan ko'nikmalar juda yetishmayapti. Shu bilan birga, menejerlarni va qishloq xo'jaligi mutaxassislarni kasbiy tayyorlash agrar faoliyat sohasidagi tadbirkorlikning o'ziga xos xususiyatlariga asoslanishi hamda pedagogik didaktika tamoyillariga tayangan holda amaliy ko'nikmalarga katta ahamiyat berishi kerak bo'ladi.

Mana shunday sharoitda qishloq xo'jaligi sohasi uchun malakali mutaxassislarni tayyorlashda xorijiy mamlakatlar tajribasini o'rganish va ularning ijobiy natijalaridan O'zbekiston qishloq xo'jaligidagi masalalarni hal qilishda foydalanish o'ta muhim ahamiyatga ega. Chunki O'zbekistonda kadrlar tayyorlash darajasi hali xalqaro standartlarga to'liq javob bermaydi. Shuning uchun qishloq xo'jaligi sohasida xorijiy mamlakatlarning yuqori sifatli ta'lim dasturlariga talab doimiy ravishda ortib bormoqda va buning negizida mamlakatda qishloq xo'jaligi sohasini kadrlar bilan ta'minlashni takomillashtirish jarayonlariga katta urg'u berilib, ularning tajribasidan unumli foydalanish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Boshqaruv jarayoni muassasa va tashkilotlar oldida turgan maqsadlarga erishish uchun vazifalarni tartibga solish, muvofiqlashtirish hamda rivojlantirishga yo'naltirilgan alohida faoliyat turlari majmuidir [12]. Bunday ta'rifni ta'lim muassasalaridagi boshqaruv jarayoniga nisbatan qo'llash uchun, avvalo, ta'lim muassasalarining maqsadi nimadan iborat ekanligiga alohida e'tibor qaratish kerak.

Shuningdek, 1980–1990-yillarda ta'lim maqsadlarining o'zgarishi, ta'limni demokratlashtirish va insonparvarlashtirish, postindustrial jamiyatdan axborotlashgan jamiyatga qadam qo'yilayotgan bir paytda inson omilining asosiy resursga aylanishi ta'limni boshqarishda jiddiy o'zgarishlarga sabab bo'ldi.

Tahlillarga ko'ra, ta'limni boshqarish nazariyasi xorijiy davlatlarda, xususan, G'arbiy Yevropa mamlakatlarida, AQSh, Kanada, Avstraliya va Yangi Zelandiyada jadallik bilan rivojlanib borayotgani, o'zining uzoq yillik rivojlanish davrida hamda bir necha bosqichli transformatsiyaga uchrashi natijasida boshqaruvning umumiy nazariyasi sohasida alohida o'rin egallagan ilmiy yo'nalishga aylanib ulgurani ko'rsatadi. Ta'limni boshqarish nazariyasi o'zining bir necha o'n yillik rivojlanish davrida ta'limni boshqarishda to'plangan eng samarali tajribalarni, boshqaruvning umumiy nazariyasida mavjud model, tamoyillar, yondashuvlar, usul va vositalarni ta'lim boshqaruviga moslashtirishi, shuningdek, ijtimoiy (psixologiya, siyosatshunoslik, sotsiologiya, falsafa, iqtisodiyot) hamda aniq va texnik (matematika, kibernetika, axborot texnologiyalari) fanlarning yutuqlaridan foydalanishi uning boshqaruv fani sohasida salmoqli natijalarga erishganligidan darak beradi.

Jahon ta'lim standarti talablari asosida yuqori malakali kadrlar tayyorlash va boshqaruvini tizimli ravishda tashkil etish, oliy ta'lim muassasalari faoliyat samaradorligini oshirish hamda mamlakatimiz ta'lim tizimida kadrlar tayyorlashni takomillashtirish bo'yicha tadqiqotlar olib borish bugungi kunning dolzarb masalalaridan

biridir. Chunki respublikamiz iqtisodiyotining barqaror rivojlanishida yuqori malakali kadrlar muhim ahamiyatga ega bo'lib, ularni tayyorlash va qayta tayyorlash ta'lim jarayoni bilan bevosita bog'liqdir. Ta'lim jarayoni ijtimoiy, iqtisodiy, madaniy va boshqa faoliyat sohalariga ta'sir qiladi. Ta'lim inson faoliyatining eng muhim ko'rinishlaridan biri bo'lib, u butun inson hayoti mobaynida, amalda tug'ilganidan boshlanib, uzviylik xususiyatiga ega bo'lgan jarayondir.

O'zbekistonda amalga oshirilgan qishloq xo'jaligi sohasidagi islohotlar doirasida oliy malakali kadrlar tayyorlash masalalariga, xususan, agrar oliy ta'lim muassasalarida alohida e'tibor qaratilmoqda. Raqobat muhitining keskinlashuvi, ilmiy tadqiqotlar samaradorligini va yangi bilimlarni egallash, agrar sohada oliy malakali kadrlar tayyorlash sifatini tubdan oshirish, ilg'or innovatsiyalarni tezkor amaliyotga joriy etish hamda zamonaviy bilimlarni iqtisodiy o'sishning asosiy omiliga aylantirish barcha rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarning bugungi kundagi eng muhim vazifalari hisoblanadi.

Jahon ta'lim standarti talablari asosida oliy malakali kadrlar tayyorlash va boshqaruvini tizimli ravishda tashkil etish, ta'lim muassasalari faoliyat samaradorligini oshirish va unda zamonaviy boshqaruv usullarini tatbiq etish mamlakat iqtisodiy taraqqiyotini ta'minlashda faollikni talab etmoqda. Shu jihatdan, umuman mamlakat ta'lim tizimi bozorida agrar oliy malakali kadrlar tayyorlashning boshqaruv mexanizmini takomillashtirishda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 20-apreldagi PQ-2909-son'li «Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi, 2017-yil 22-maydagi 304-son'li «Oliy o'quv yurtidan keyingi ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi, 2017-yil 27-iyuldagi PQ-3151-son'li «Oliy ma'lumotli mutaxassislar tayyorlash sifatini oshirishda iqtisodiyot sohalar va tarmoqlari ishtirokini yanada kengaytirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi, qarorlari hamda mazkur sohaga tegishli boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalarni amalga oshirishda muhim huquqiy va uslubiy manba bo'lib hisoblanadi.

Ushbu matn qismida aniqlangan **imloviy, grammatik, tinish belgilari hamda uslubiy xatolar**:

Aniqlangan xatolar:

- **oliy malakali mutaxassisligini** \$rightarrow\$ **oliy malakali mutaxassislikni** (tushum kelishigi shakli noto'g'ri qo'llangan).

- **samaradorligiga, oshganligini, shakllantirish** \$rightarrow\$ **samaradorligiga, oshganligini, shakllantirish** (so'z ko'chirish chiziqlari (defislar) olib tashlandi).

- **boshqaruv samaradorligi – bu,** \$rightarrow\$ **boshqaruv samaradorligi –** (*bu* so'zidan keyingi ortiqcha vergul olib tashlandi).

- **o'rta maxsus ma'lumotli, oliy va yuqori malakali raqobatbardosh oliy malakali kadrlar** \$rightarrow\$ **oliy malakali** iborasi ketma-ket qaytarilgan (uslubiy so'z takrori).

Tahrirlangan va to'g'rilangan matn:

Oliy malakali ta'limning maqsadi mazkur yo'nalishdagi bilimlarni chuqur egallagan mutaxassislar, turli tarmoqlarda faoliyat yurituvchi malakali kadrlarni tayyorlash yoki hududda kadrlarning malakali qatlamini yuzaga keltirish orqali jamiyatning umumiy iqtisodiy bilim darajasini oshirish va boshqaruvni takomillashtirishdan iborat. Agrar ta'lim tizimida oliy malakali kadrlar tayyorlash vazifalari jamiyatning iqtisodiy xizmatlar ko'rsatish talablariga asosan belgilanadi. Bir tomondan, oliy malakali mutaxassislikni o'z xohish-istagi va qiziqishidan kelib chiqib tanlash, ikkinchi tomondan, yuqori malakali bilimlarni egallash yoki oliy malakali kadrlarga bo'lgan talabni shakllantirishda davlatning o'rni muhim ahamiyatga ega. Oliy malakali kadrlar tayyorlash jarayoni ta'limning maqsad va vazifalari, usullari, mazmuni hamda ta'lim tizimining samaradorligiga bevosita bog'liq.

Shuni ta'kidlash lozimki, agrar ta'lim tizimida oliy malakali kadrlarni tayyorlashning boshqaruv samaradorligi – boshqaruvning maqsad va natijalaridan kelib chiqib, ularni o'zaro taqqoslagan holda, boshqaruv jarayonining samaradorlik sifatini belgilaydi. Bunda agrar soha uchun tayyorlanayotgan oliy malakali kadrlarning raqobatbardoshligi hamda intellektual salohiyati oshganligini inobatga olish lozim. Turli mamlakatlar milliy ta'limi o'z modeliga ega bo'lib, ularda ta'limning maqsadi, turlari va davomiyligi o'zaro farq qiladi. Jahon amaliyotida ushbu ta'lim muassasalari ta'limning turli bosqichlari tarkibiy qismlarini tashkil etadi. Mamlakatimiz hamda MDH davlatlarida kollejlarda o'rta maxsus ma'lumot beruvchi ta'lim muassasalari hisoblansa, AQSh hamda Yevropa ta'lim tizimida bunday muassasalar oliy ma'lumot beruvchi ta'lim muassasalari qatoriga kiradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yuqorida bayon qilinganlar asosida shunday xulosa qilish mumkinki, turli bo'g'inlarda ta'lim darajasi va sifati hamda yangi ijtimoiy-iqtisodiy shart-sharoitlarda raqobatbardosh kadrlar tayyorlash bo'yicha barqaror tizim yaratilishini kafolatlash talab etiladi. Aynan shu xususiyatlarni inobatga olib, o'rta maxsus, oliy va yuqori malakali

1 <https://lex.uz/ru/docs/-3171590>

2 <https://lex.uz/docs/3213410>

3 <https://lex.uz/docs/-3286194>

raqobatbardosh kadrlar tayyorlash salohiyatini oshirish hamda boshqaruv samaradorligini takomillashtirish yo'llariga e'tiborni qaratish zarur. Shu bilan birga, hududlar kesimida oliy malakali kadrlar tayyorlashda mahalliy hokimiyat va boshqaruv tuzilmalari ehtiyojlaridan kelib chiqib, ta'lim xizmatlariga buyurtmalar berish, qabulni shakllantirish, shuningdek, ta'lim xizmatlari bozorida pullik ta'lim xizmatlarini maqsadli tashkil etish va jadal rivojlantirish ta'lim tizimida sifatli o'qitishni ta'minlashga xizmat qiladi. Korxona, tashkilot va muassasalarning oliy malakali kadrlarga bo'lgan ehtiyojini yuqori darajada ta'minlash, kadrlarning malakasini oshirish va qayta tayyorlash kabi asosiy jihatlarga ham alohida e'tibor qaratish lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 28 январдаги «2022–2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида»ги ПФ-60-сон Фармони. – URL: <https://lex.uz> (мурожаат қилинган сана: 16.09.2026).
2. Ансофф И. Стратегическое управление / И. Ансофф. – М. : Экономика, 1989. – 221 с.
3. Самуэльсон П. А., Нордхаус В. Д. Экономика : пер. с англ. / П. А. Самуэльсон, В. Д. Нордхаус. – М. : Лаборатория Базовых Знаний, 2000. – 571 с.
4. Маслоу А. Дальние пределы человеческой психики / А. Маслоу. – СПб. : Евразия, 1999. – 430 с.
5. Богдановский В. А. Факторы производительности труда в сельском хозяйстве / В. А. Богдановский. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : [б. и.], 2008. – 286 с.
6. Коротнев В. Д. Формирование системы обеспечения сельского хозяйства кадрами управления : монография / В. Д. Коротнев. – М. : ООО «Петит», 2004. – 258 с.
7. Долгушкин Н. К. Формирование кадрового потенциала сельского хозяйства (вопросы теории и практики) / Н. К. Долгушкин. – М. : ФГНУ «Росинформагротех», 2004. – 358 с.
8. Лычак Я. Д. Формирование ключевых квалификаций специалистов сферы туристского сервиса на основе интенсификации обучения : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Лычак Ярослав Дмитриевич. – М., 2009. – 184 с.
9. Гужина Г. Н. Критерии эффективности кадровой политики / Г. Н. Гужина. – М. : [б. и.], 2015. – 160 с.
10. Очилов А. О. Юқори малакали кадрлар тайёрлаш тизимини бошқариш муаммолари ва ечимлари : монография / А. О. Очилов. – Т. : Иқтисод-Молия, 2011. – 180 б.
11. Нуриббетов Р. Бошқариш самарадорлигини баҳолаш / Р. Нуриббетов // Жамият ва бошқарув. – 2010. – № 2. – Б. 45–48.
12. Тебекин А. В. Методы принятия управленческих решений / А. В. Тебекин. – М. : Юрайт, 2013. – 572

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 9/2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>